

k sdělovacími prostředky avizované likvidaci firem. Zůstává tak činnými, i když v různém rozsahu, kolem 4 100-4 200 firem, což je ve srovnání s jinými státy poměrně značný počet a oproti minulému roku představuje nárůst o cca 150-250 činných subjektů.

V této souvislosti si je třeba uvědomit, že není firma jako firma. Klasických zlatnických firem již mnoho nových nepřibývá. Nově registrované subjekty jsou převážně v oblasti obchodní, zejména zastavárny, bazary a zprostředkovatelé (dealeři) jiných firem nebo se jedná o nejrůznější transformace, či rozdělování a slučování stávajících firem. Tato situace přispívá značnou měrou k zneprůhlednění podnikatelského prostředí.

Ze všech těchto činných registrovaných subjektů je asi 58 % (cca 2400-2450) čistě obchodních a zbytek (asi 1700-1750) podniká v různém rozsahu i ve výrobě nebo opravách zboží. Přesto počet skutečných výrobců nepřekračuje zřejmě 250-300, z nichž je pouhých několik desítek výrobci významnějšími. Je pochopitelné, že všechny tyto výrobní živnosti provozují v různém rozsahu také obchodní činnost.

I mezi obchodními živnostmi jsou značné rozdíly. Existují firmy zabývající se pouze prodejem dovezeného nebo i tuzemského zboží, jak maloobchodním, tak i velkoobchodním, firmy starožitnické a zastavárenské. Dosavadní pozoruhodný růst počtu nově registrovaných zastavárenských živností se nezastavil, neboť bylo registrováno dalších 107 nových subjektů, avšak více než 150 zastavárnických živností činnost ukončilo, takže jejich celkový počet poklesl na 829. Oficiální zastavárny tedy činí téměř 20 % z registrovaných činných firem, a to je ještě možno připočítat řadu nejrůznějších „bazarů“ a „starožitností“, které jsou v podstatě totéž a často jsou součástí spíše šedé ekonomiky než poctivého podnikání. Značný je též počet firem, které prodej zboží z drahých kovů mají jako vysloveně doplňkovou činnost například hodinářství, různé butiky, svatební salóny či jiné prodejny s nejrůznějším základním sortimentem.

V průběhu roku byly získávány zkušenosti s aplikací novelizovaného puncovního zákona a navazujících podzákoných předpisů. Je nutno konstatovat, že změny provedené v oblasti puncovní inspekce se v praxi osvědčily a značnou měrou přispěly k zkvalitnění a prohloubení účinnosti inspekční činnosti. V uplynulém roce byly zahájeny práce na novelizaci zákona ČNR č. 19/1993 Sb., o orgánech státní správy České republiky v oblasti puncovníctví a zkoušení drahých kovů. Jedná se kromě některých drobnějších a legislativně formálních změn o umožnění puncovní inspekci získávat informace z evidence obyvatelstva ČR. I když hlavní díl zodpovědnosti leží na příslušných útvech MPO, příprava podkladů, projednávání připomínek a další nezbytné aktivity spočívají především na Puncovním úřadě a na jeho odboru puncovní inspekce. Nabytí účinnosti novely se předpokládá dnem 1. ledna 2006.

Čtrnáct výkonných pracovníků puncovní inspekce společně s pracovníky expozitury Olomouc provedlo v uplynulém roce celkem 1293 kontrolních akcí, což je o 30 více než v předcházejícím roce 2003. Nejčastější zjišťované závažnější závady spočívaly opět v prodeji neopuncovaného zboží a v neregistraci firmy či provozoven. Neopuncované zboží bylo zjištěno ve 122 případech (z toho ve čtyřech případech falešné puncy starších vzorů, pouze jednotlivé kusy), neregistrované firmy a provozovny byly zjištěny 102 krát. Oproti minulému roku se, a to i s ohledem na zvýšení počtu inspekcí, jedná o vzestup, který vyplývá také z toho, že kontrolám bylo podrobeno značné množství bazarů a zastaváren, kde je výskyt závad, zejména nepuncovaného zboží a neregistrace provozoven nejčastější.

Při sestavování plánu inspekcí a jeho pozdějším doplňování a upřesňování byla věnována zvýšená pozornost nejen již uvedeným bazarům a zastavárnám, ale i provozovnám, kde byly v minulosti zjištěny rozsáhlejší a častější nedostatky, spočívající především v prodeji nepuncovaného zboží či výskytu falešných puncovních značek. Jedná se zhusta o exkluzivní prodejny situované v atraktivních lokalitách center významných měst a turisticky pozoruhodných oblastí. Je však třeba konstatovat, že závady zde byly zjišťovány pouze ojediněle.

Tím, že se podařilo v podstatě vymítnout výskyt falešně puncovaného zboží, se potvrdilo zdánlivě vedlejší nepsané poslání Puncovního úřadu jakožto nestranného strážce dodržování poctivých a rovných obchodních podmínek všemi subjekty na trhu ve svěřené oblasti. Prává puncovní značka totiž platí nejen jako garance dodržení ryzosti, ale i jako doklad o legálním původu zboží. S ohledem na charakter zboží z drahých kovů, totiž ani celní orgány nejsou schopny zcela zabránit jeho podloudným dovozům.

V souvislosti se vstupem České republiky do EU se museli pracovníci puncovní inspekce vyrovnat se zcela novým fenoménem: uznáváním puncovních značek ostatních států společenství majících kompatibilní puncovníctví. K tomu účelu byl uspořádán mezinárodní seminář za účasti zástupců Maďarska, Polska a Slovenska, který měl za cíl vzájemnou výměnu informací z oblasti ochrany punců a poznatků o jejich padělání. Je třeba konstatovat, že výskyt zboží označeného cizími, ale v ČR uznávanými puncy je zatím spíše sporadický, ovšem je nezbytné očekávat jeho značné rozšíření, zejména v příhraničních oblastech.

Za přestupky zjištěné puncovní inspekci a při puncovní kontrole byly v roce 2004 uloženy pokuty ve 151 případech, přičemž úhrnná částka uložených pokut činila 1 805 300,- Kč. Oproti předcházejícímu roku to znamená mírný pokles počtu pokut o 15 případů, a zároveň i snížení součtu předepsaných částek o 21 700,- Kč.

Proti rozhodnutí o uložení pokuty bylo podáno celkem 28 odvolání. V šesti případech bylo vyhověno autoremedurou, v 19 případech odvolací orgán (MPO) ve druhém stupni rozhodl tak, že předchozí rozhodnutí Puncovního úřadu potvrdil a ve třech případech věc vrátil k novému řízení do prvního stupně. V roce 2004 byl podán jeden nový návrh na soudní přezkum správního rozhodnutí, a vzhledem k tomu, že ani jeden z předchozích případů nebyl Nejvyšším správním soudem uzavřen, tak na soudní verdikt čekají celkem tři případy.

V této zprávě se nelze nezmínit o významném oboru činnosti puncovní inspekce, který má značný mezinárodní dosah, a to o provozování mezinárodního laboratorního kontrolního a srovnávacího systému „LABTEST“. Ze skromných začátků, kdy se jej v počátku 90. let účastnilo pouhých několik laboratoří z Česka a posléze i ze Slovenska se rozrostl v respektovaný systém zahrnující kolem 62 laboratoří z 22 zemí Evropy a Asie. V roce 2004 byly za účastníky přijaty nově dvě zahraniční laboratoře.

Značný nárůst doznala i další oblast, která sice přímo nesouvisí s činností puncovní inspekce, ale je ze značné části jejími pracovníky vykonávána. Jedná se o práci komise cenností, která realizuje majetek z drahých kovů, který připadl z různých právních titulů České republice. V hodnoceném roce bylo zpracováno celkem 92 zásilek, z nichž bylo vytříděno a ohodnoceno 1 446 položek. Z jejich zpeněžení byl získán za rok 2004 výtěžek ve výši 367 870,- Kč. Tento výtěžek byl poukázán ve prospěch příjmů státního rozpočtu. S ohledem na očekávaný nárůst uvedené činnosti, bude nezbytné přijmout potřebná organizační a personální opatření, aby bylo možno i nadále požadovaným úkolům dostát.

Akreditace činností, normalizace, péče o jakost, příbuzné aktivity

Puncovní úřad se zabývá problematikou akreditací některých svých činností z několika důvodů, přestože k tomu není nucen právními normami platnými v ČR nebo předpisy pro členské státy EU. Tyto důvody vedou Puncovní úřad i k dalším souvisejícím aktivitám, jako jsou účast v procesu technické normalizace a všestranná péče o jakost. Důvody se dají shrnout takto:

- proces získávání akreditace nutí žadatele k tomu, aby svoje vlastní zavedené postupy znovu střízlivě ohodnotil a v případě potřeby vylepšil, zracionalizoval a uvedl do souladu se stavem poznání a techniky i v mezinárodním měřítku. Navíc fakt, že pro akreditaci některých činností je nutno zavést různá opatření v rámci zvyšování jakosti, obvykle vede k zlepšení přístupu k jakosti v celé instituci;

- pro firmy i státní instituce platí, že akreditace přináší jejímu majiteli vyšší vážnost v oboru, někdy je dokonce nutnou podmínkou, aby jí byly zadávány zakázky na základní odborné činnosti. i v mezinárodním měřítku jsou instituce a činnosti, které provádějí, více respektovány, pokud mají některé svoje činnosti akreditovány. Týká se to dokonce i jejich ostatních, neakreditovaných činností;

- účast na tvorbě a kontrole norem používaných v oboru pomáhá instituci udržovat kontakt s ostatními subjekty, které jsou v oboru na špičkové úrovni, a umožňuje získávat aktuální technické i organizační informace.

Akreditace

Jedna zásadní činnost je již na Puncovním úřadě delší dobu akreditována. Jedná se o *Stanovení obsahu drahých kovů*: podle osvědčení čj. 028/94 z 28. 5. 1994 byla laboratoř PÚ akreditována a podle osvědčení čj. 075/97 z 1. 7. 1997 reakreditována pro předmět „Stanovení drahých kovů ve slitinách, roztocích a odpadech obsahujících drahé kovy“. Další reakreditace měla proběhnout do pěti let od první reakreditace, a laboratoř ji tedy podstoupila vzápětí poté, co se PÚ již v předstihu v roce 2001 úspěšně podrobil procesu přechodu na systém jakosti podle nové ISO normy, EN ISO/IEC 17025. Jako akreditovaná laboratoř č. 1064 vlastní PÚ v současné době osvědčení 357/2002 z 26. června 2002. Příští reakreditace musí proběhnout do 31. 8. 2007. V současnosti laboratoř PÚ pracuje v souladu s Příručkou jakosti schválenou Českým akreditačním institutem (ČIA) podle nové normy a experti PÚ sledují technický stav oboru a spolupracují na jeho vývoji, především v rámci smlouvy s ČSNI. Vzhledem k potřebě mít vhodné oprávnění k dalším stanovením, která vyplynula z tzv. Niklové direktivy EU a následně z novelizovaného puncovního zákona, připravila laboratoř PÚ rozšíření akreditace také na stanovení niklu a během roku 2004 absolvovala nezbytnou akreditační proceduru. V současnosti má laboratoř v příloze k osvědčení o akreditaci uvedenu již patnáctou akreditovanou metodu, stanovení niklu v umělém potu.

Výhledově PÚ uvažuje o akreditaci činností *Organizování mezilaboratorních porovnávání* a *Rozpoznávání pravosti punců*. Protože se podmínky pro akreditace

jednotlivých činností sblíží a obsahují mnoho odkazů na celkový systém jakosti akreditovaného subjektu, uvažoval PÚ o systému jakosti pro celý úřad podle norem ISO řady 9000, i když jeho zavedení by si ještě vyžádalo rozsáhlou organizační práci a finanční prostředky. Protože se díky průběžnému vzdělávání pracovníků v nedávné době objevily i jiné náměty, jak přistupovat k zlepšování jakosti (existují systémy vhodné právě pro instituce státní správy, např. model CAF s podstatně nižšími náklady), připravuje PÚ pro rok 2005 vyhodnocení všech možností a určení, zda některou z nich použije.

Jako mnohaletý organizátor mezilaboratorních porovnávání laboratoří prošel již v roce 2000 PÚ jednorázovým auditem pro jmenování instituce pilotním pracovištěm pro předmět Stanovení ryzosti klenotnických slitin. Od té doby je mezilaboratorní porovnávání organizované PÚ uváděno na základě roční aktualizace údajů v plánu mezilaboratorních porovnávání zveřejňovaném Českým akreditačním institutem. V roce 2004 již proběhla porovnávání Labtest 13 a Labtest 14. ČIA vyhlásil možnost dlouhodobě akreditovat činnost Organizace mezilaboratorních porovnávání, čehož pravděpodobně PÚ v budoucnosti využije. Během roku 2005 PÚ přizve experty ČIA na další jednorázový audit.

Pro akreditaci Rozpoznávání pravosti punců připravoval PÚ metodu, stanovující z naměřených rozměrů částí zkoumaného puncu parametry, podle nichž mohla být ve složitějších případech rozpoznána jeho pravost. Během roku 2004 byly ve spolupráci s katedrou materiálů fakulty jaderného a fyzikálního inženýrství zkoumány další metody použití elektronového mikroskopu. Z těch vyplynula možnost při provedení určitých organizačních opatření identifikovat razník, který vyrazil zkoumaný punc, na druhé straně však byla prokázána změna geometrie vyražené značky při povrchových úpravách již označených výrobků, což zpochybňuje možnost použití měření rozměrových charakteristik pro dokonalé rozpoznávání pravosti. V roce 2005 bude třeba rozhodnout, zda PÚ svoje úsilí dále zaměří na akreditaci metody měření rozměrů nebo na porovnávání shody značek, což by mělo vyústit v certifikaci pracoviště.

Ve vzdálenějším výhledu PÚ je také *Akreditace provozních činností* (především vlastního značení klenotnických výrobků). Uvažovalo se o ní především pro případ, že by došlo k posunu v přístupu k puncování v evropské legislativě, a že by byla přijata direktiva s principy, výrazně se lišícími od systému, platného v ČR. Například direktiva zavádějící možnost značení klenotnických výrobků jiným než nezávislým subjektem by znamenala velké zvýšení potřeby akreditovat provozní činnosti. Jednání o direktivě bylo během roku 2004 definitivně ukončeno bez výsledku, takže v současné době není tato akreditace pro PÚ akutně potřebná.

Jakost

Puncovní úřad kromě své čistě administrativní pracovní náplně má ještě další významnou povinnost, technicky odbornou - provádění kontroly a označování výrobků. Proto se výstupy činnosti PÚ řídí podobnými zákonitostmi jako výroba v kterékoli výrobní firmě. Jakost produktů firmy je především závislá na kvalitě pracovníků, kvalitě vybavení a na systému práce. K prvnímu faktoru se vyjadřuje kapitola o vzdělávání a informování pracovníků.

Nejvýznamnější konkrétní aktivitou PÚ v oblasti jakosti v roce 2004 bylo *převedení nového provozního systému* do praktického použití, aniž by se narušil "výrobní proces" v úřadu, a rozvíjení jeho použitelnosti. Úspěšným spuštěním systému se pro nejbližších několik let zajistila možnost zvyšovat kvalitu práce na základě lepšího vybavení, především programového - SW, ale i vyšší výkonností jednotlivých počítačů a celé sítě - tedy HW. Ze zavedení systému vyplynula i potřeba určitých organizačních změn, které pak umožnily pokrok v kvalitě výstupu - byla zavedena tzv. nulová negativní tolerance. To bylo nutné především kvůli vstupu ČR do EU.

Protože jedním z hlavních úkolů PÚ je ochrana spotřebitele, je měřítkem kvality práce úřadu také kvalita informací, které spotřebiteli poskytuje, a kvalita informací, kterými pomáhá zlatníkům při jejich snaze poskytovat spotřebiteli kvalitní zboží. Proto s jakostí souvisí také část příští kapitoly, pojednávající o informování veřejnosti.

Ke kvalitě práce PÚ patří samozřejmě zvyšování prestiže úřadu, která se oklikou projeví v lepším povědomí veřejnosti o významu punco pro možnosti obrany zákazníka před nečestnými obchodníky. Významnou vizitkou kvality práce úřadu je fakt, že je již pravidelně zván ke zkoumání velmi významných historických předmětů. V roce 2004 to byly předměty ze sbírek Národní galerie, které byly specialisty PÚ podrobeny rentgenfluorescenční analýze na přístrojích pražské laboratoře.

Mechanismus pro dohled nad internetovým obchodováním se zbožím podléhajícím pravidlům puncovního zákona začal PÚ budovat v roce 2001, v roce 2002 již jej používal rutinně a v letech 2003 a 2004 byl rozšiřován na další firmy. Dohodu o umožnění kontrolních nákupů s PÚ uzavřelo doposud přes 20 internetových zlatnických firem (některé zanikly, takže nyní seznam obsahuje 18 webových adres), a mezi ostatními vzniká povědomí o možnosti kontrolních nákupů. Než bude připraven zákon, řešící tuto problematiku v ČR pro veškeré internetové obchodování (připravuje jej Ministerstvo informatiky), je pravděpodobně současný způsob jedinou možností vyvinout kontrolní tlak na internetové obchodníky s klenotnickým zbožím.

Do zvyšování jakosti práce spadá i úsilí vyhovět všem nově přicházejícím předpisům o informacích pro veřejnost, zabezpečení osobních dat a o standardech státní zprávy v elektronice. Začátkem roku 2004 byla poprvé vypracována a na webových stránkách úřadu zveřejněna výroční zpráva PÚ podle zákona 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Normalizace

Udržování dosavadní dobré úrovně odbornosti pracovníků českého PÚ vyžaduje neustálý přehled o vývoji v oboru a neustálou snahu o kvalitu práce srovnatelnou se špičkami mezi obdobnými zahraničními institucemi. Získáváme aktuální přehled tím, že se účastní práce v rámci *Spolupráce v evropské normalizaci* a pečí o kvalitu všech činností.

PÚ zastupuje ČR v CEN/TC 283 a v ISO/TC 174 (technické výbory zabývající se drahými kovy) na základě smlouvy s ČSNI. Smlouva byla opět v roce 2004 aktualizována a byl podepsán nový plánovací list pro rok 2005. Účastníme se práce výborů a pracovních skupin (včetně vývoje některých analytických metod), posuzuje návrhy norem ISO a CEN a zajišťuje texty pro jejich zavedení v ČR. Komunikace s technickými komisemi a pracovními

skupinami CEN a ISO probíhá jak přes ČSNI, tak přímo. Pomáháme i v informování odborné veřejnosti o novinkách v přípravě norem z oboru – v minulém roce např. Sklářský ústav a tzv. niklová norma.

Puncovnictví má v jistém ohledu blízko k práci s diamanty a v mezinárodních normalizačních organizacích je začleněno do společných technických komisí s tímto oborem práce. Proto spolupracuje PÚ s domácími experty a zajišťuje vypracování stanovisek ČR k mezinárodním normám pro obor diamantů. Zároveň připravuje i podklady pro vystupování MPO při přípravě české účasti na některých mezinárodních dohodách v tomto oboru.

Informování veřejnosti, pohyb informací uvnitř úřadu a vzdělávání pracovníků

Informace pro odbornou i laickou veřejnost

V roce 2004 PÚ dále rozšiřoval naplňování zákona o svobodném přístupu k informacím. Jakost služeb, které poskytujeme v podobě fyzických výstupů (kontrolní a inspekční činnost, vlastní puncování), úzce souvisí i s úrovní poskytování informací jak zákazníkům úřadu, podnikajícím v oblasti působnosti puncovního zákona, tak i jejich zákazníkům, které PÚ podle zákona chrání. Průběžně informujeme odbornou veřejnost i zákazníky o všech důležitých věcech, které se v oboru dějí. Běžné formy poskytování informací jsou:

- vystoupení vedoucích pracovníků ve sdělovacích prostředcích (interview, pořádání tiskových konferencí),
- články v odborném tisku (např. Klenotník Hodinář),
- ústní poskytování informací (např. ČT),
- informační vývěsky a tiskoviny dostupné na všech místech, kde PÚ přichází do styku se zákazníky,
- články v celostátních novinách a časopisech (např. HN).

Tyto informační aktivity pokračovaly i v roce 2004. Po skokovém zvýšení v roce 2003 znamenal loňský rok další prudký rozvoj používání internetu pro informaci občanů. Dále se rozvíjely webové stránky PÚ (registr slitin, aktuální zprávy z úřadu, informace o uznávaných zahraničních puncech). Pokračovala spolupráce s firmou Baud na zvyšování úrovně webových stránek, aby byl zcela splněn standard pro internetové informování občanů státní správou. Dotazy kladené pomocí webových stránek úřadu nebo přes e-mailovou adresu info@puncovniurad.cz jsou již zcela převažující formou dotazů, v roce 2004 bylo zodpovězeno 116 dotazů (z toho 20 v angličtině, zbytek českých nebo slovenských).

Informace odborné i laické veřejnosti poskytují pracovníci úřadu také při účasti úřadu na pražské výstavě Incheba - Klenotnictví a hodinářství. Během celé třídenní akce je ve stánku PÚ stálá služba, která jednak odpovídá na mnoho dotazů, jednak prakticky předvádí na přinesených špercích kontrolu punců a ryzosti (zkoušení na prubířském kameni a na novém rentgenfluorescenčním spektrofotometru MIDEX).